

ادبیات تورکجه

هفته لقی سیاسی ، ادبی ، علمی غزته در

جلد : ۳

سنه : ۲ ۳ جاذی الاخر ۱۳۳۶ جمعه ایرتسی ۱۶ مارت ۱۹۱۸ نومرو ۲۸ — ۵۹

تورک کرک منشا و اثر

تورک اقوام متقدمه و متأخره سی

زمان جتیه میلاد اساس طوتیله رق تورک اقوامی ایکی قسمه تفریق ایده بیلیرز : قبل المیلاد تورک و یاخود تورک اقوام متقدمه سی ، بعد المیلاد تورک و یاخود تورک اقوام متأخره سی .

تورک اقوام متقدمه سی حقیقده بر درجه یه قدر چین مورخینی بعض معلومات ویرمکده ایسه لرده اک زیاده معلومات ویرنلر یونانیلردر . قدیم مؤلفین یونانیه نیک ایکیسی اولان (سترابون) میلاددن یارم عصر اول تولد ایتیش اولدیغندن ، بو مؤلفک اثرنده ذکر اولنان اقوام ترکیه بحق متقدمیندن عد اولنه جفی کبی ذکر اولنیا نلر دخی متأخریندن معدود اولور . شوقدرکه بالمله تورک اقوام قدیمه سی سترابونده مذکور اولمادیغندن ، بوکی اقوامدن ایجاب ایدنلر آریجه ذکر اولنه جقدر .

یونانیلرک اسکی تورکله (سکیت) نامنی ویردکلرینی کوردک . دفعات ایله ایضاح ایله مش اولدیغمز اوزره بوتعیرک تورکجه مقابلی (چیغاقلی) و (چیغیل) در . (قیچاقلی) دخی سکیتلرک برقسیدر .

(سکیت) تعیر قدیمی یرینه متأخرین زماننده وحتی زمانمزدده (تاتار) کلمه سی قوللانلقده در . فقط اولجه دخی اخطار ایله مش اولدیغمز اوزره بو (تاتار) تعیر جدیدی ایله (تاتار) تعیر قدیمی بیننده بویوک بر فرق واردر : قدیم تاتارلر چینک جهت شمالیه و (بایقال) یعنی (بای کول) ک جهت شرقیه سننده بولونان تاتارستانک اها لیسیدرکه آنلره (آق خانای) نامی دخی ویریلیر ایدی .

بالاده کوردلیکی اوزره یونانیلر (سکیت) عرقنه منسوب اولق اوزره بر طاقم اقوام و قبائل اسلری ذکر ایدرلرکه بونلرک اک مشهورلری اولق اوزره (سارماتلری) (جتلری) ، (داکلری) ، (میسینلری) و (تراکلری) ذکر ایله دک . وینه بالاده کورلمش اولدیغی اوزره (تراک) کلمه سی یونانیلرک عینیه (سکیت) کلمه سی کبی عرق و جنس اسمی اولق اوزره استعمال ایتیشلر و کرک طونه حوالیسینه روم ایلیده ساکن اولان غرب تورکلرینی بونام ایله ازانه ایله مشلردر .

(تراك) تعبيرينك (تورك) كله سندن منحرف اولديغنه اصلا شبهه ايدله مليدر .
 آناتولى اهالي سندن (سكيت) و (تراك) عرقه منسوب برطاقم اقوام و قبائلى سترابون ذكر
 ايدر، فقط بز شيدى به قدر آنلردن بحث ايمدهك، يالكز اك مهم اولان سكيت اقوامنى ذكر ايمكه
 اگتفا ايلهك .
 (سكيتلر) حفته بوقدر معلومات اساسيه ايدينه كدن صكره بعسا تورك عرقيله ديكر عروق
 قديمه يى يعنى اسكى تورك ايله سائر ملل واقوام قديمه يى مقايسه ايديه جكز و بينلرنده بر مناسبت عرقه
 اولوب اولادىغنى تحرى ايله به جكز .
 فقط تورك عرقيله عروق سائر يى بر بيله مقايسه ايمزدن مقدم اول امرده بو عرقلر بيننده اساساً
 بر مناسبت اصلية عموميه بولنديغنى ايضاح ايديه جكز .

عرق اسود ايله اقوام جنوبيه

بالاده كورلدينى اوزره اك قديم مؤلفين يونانيه غربدن شرقه دوغرى متمد و (قافقاس) ايله
 (هيالايا) سلسله جباللرني محتوى اوله رق بر قوشاق كى آسيا قطه سنى وسطندن ايكي به بولن (توروس)
 [۱] سلسله جبالنك جهت شاليه سنه (توروسك برى طرفى) و جهت جنوبيه سنه (توروسك اوته طرفى)
 اسطرينى و بر مشلر بو طاغلك و صورت عموميده دنيا نك جهت شاليه سنده ساكن اولان بياض انسانلره
 (سكيت) و جهت جنوبيه سنده ساكن اولان سياه انسانلره (هتيوپيه ن) [۲] ناملرني تخصيصى ايمشله
 ايدى . (سترابون) ديركه (توروس) سلسله جبالنك كنديسى يوكسك اولديغنى ايجون بو طاغلىر آسيانك
 قسم شاليه سنه داخل ايمك و قطه مذ كوره نك قسم جنوبيه سنى بو طاغلك جنوب انكرينك نهايتندن بد
 ايتد برك اقتضا ايدر .

اسكى مؤلفين يونانيه نك بو نظريه سى علم انساب نقطه نظرندن بك دوغرو و بزم دخى فكر بزمه بك
 موافقدر . شو قدركه (هتيوپيه ن) تعبيرينك قديم يونانيلر عندنده هم عرق اسوده وهم عرق ابيضك
 اسر و سياه رنگلى اقوامنه شمولى اولوب زمانم زده ايسه يونانم يالكز آفريقاده مصرك جنوبيه سنى كى زنجيلره
 تخصيصى قلمش اولديغندن تعبير مذ كورك بلاقيد استعمالى جائز دكلدر .

ايمدى بز ديرزكه : اوائلده عرق اسوده منسوب اولان انسانلر يالكز آفريقاده بولمايوب آسيانك
 قسم جنوبيه سنده دخى موجود ايدى . فقط مرور زمان ايله عرق ابيضك تشكيل ايدن آسيانك اقوام شاليه سنى
 جنوبه دوغرى اينهرك سياهيلرى پى در پى تبعد ايمشله و نهايت الامر جمله سنى ترك وطن ايله سواحلك
 اوته سنده بولونان اطهره التجاره مجبور ايله مشلردر آنك ايجون بو اطهرده الان موجود اولان سياهيلر
 آفريقالى اولمايوب اساساً آسياليدرلر . بولردن هندستانده بولنش اولانلرك بر قسمى (داسيون) و بر
 قسمى ده (هغريتوس) تسميه اولونور .

ايشته بو صورته آسيانك جنوبيه سياهيلرك يرينه عرق ابيضه منسوب اقوام شاليه قائم اولمشدر .

[۱] (تور) اسكى توركده (طاغ) ، (تبه) و (يوكسك محل) معنالرينه در .

[۲] معناسى يانيق يرزلى ديمكدر .

فاط بشرتی عروق مختلفه به آیران عامل دائمی یعنی اقلیم اجرائی تأثیردن بر آن خالی قالمادیندن، آسیای جنوبیه توطن ایتش اولان بیاض انسانلر مرور زمان ایله اسرلشکه و سیاهلاشمغه باشلامش و نهایت الامر سیا ورنکاری معلوم و عرق ایضه منسوب اولان آسیا اقوام جنوبیه سی پیدا اولمشدر. هندیلر، عربلر، عجملر والی آخره بو قیلدندرلر.

بو اقوام جنوبیه به قدیم یونانیلر (تئیوپیدین) دیکلری کی تورکار (کیرمن) [۱] ویا (کیرمان) و عجملر دخی (یشتی) [۲] ناملرینی ویرمشلردر.

اقوام شمالیه شمالاً اکثریا منجمد بر حالده بولونان بحر محیط شمالی و سائر طرفلردن قاره ایله محاط جسم و فقط منفرد بر قطعه ایچنده کندی کندیلرینه طول مدت یا شامشلر و بدویت و بشریتک حال ابتدائیسنده قالمشلردر. اقوام جنوبیه ایسه هر طرفدن موصلات، مخبرات، مناقلات و کونا کون مناسباتی تسهیل و تأمین ایدن بونجه دکزلك و دماغه تأثیر کلیسی اولان اقلیمک سایه سنده تبدل و ترقی به باشلاهرق کیت کیده کسب مدنیت ایله مشلردر.

حال اجتماعیده واقع اولدینی کی لسان خصوصنده دخی اقوام شمالیه و جنوبیه تک لسان اصلی مشترکی مرور زمان ایله بر چوق شعبه و نوعله آیریلهرق تشعب و تنوع ایله مش ایسه ده السنه شمالیه کرک لسان اصلی دن و کرک بر برلردن نسبة آن تباعد ایله دکاری حالده السنه جنوبیه کرک لسان اصلی دن و کرک یکدیگرلردن زیاده تباعد ایله مشلردر.

دین خصوصنده دخی اقوام جنوبیه متماداً طریق تبدل و ترقیده دوام ایدوب پی در پی ادیان مختلفه معلومینی تأسیس و تعمیم ایتشلردر.

والحاصل بر همین قاطعه ایله ثبوت بولدینی اوزره آسیانک اقوام شمالیه سی ایله اقوام جنوبیه سی بدایتده بیاض اولان عینی بر عرقه منسوب اولدقلری حالده اقلیمک تأثیرندن طولایی مرور زمان ایله شمالیلر ایله جنوبیلر بیننده جساماً، معنأ و لساناً بویوک برفرق حاصل اولمش و جنوبیلرک ترقیاتی شماله دوغری اجرائی تأثیره باشلاهرق شمالیلرک احوال اجتماعیه سنی و حتی اسانلرینی و دینلرینی قسماً ویا کاملاً تبدیل و تغییر ایله مشدر.

ایندی آسیاده واقع اولان بو حال اوروپا به دخی تشمیل ایدیلدجک اولور ایسه غایت مهم و بر چوق معمارک مفتاحی اولان شو حقیقت تظاهر ایدر: مادیات یعنی انسانلر و قان شمالدن جنوبه و معنویات یعنی افکار، ادیان، السنه متکمله، ادبیات و الحاصل مدنیت بالعکس جنوبدن شماله دوغرو کیتمشدر. بز مقاله مزده بوساسی بر دستور کی دائماً استعمال ایده جگر.

ایشته بو نظریه به توفیقاً اوائلده عرق ایضی تشکیل ایدن و کاملاً اسکی تورکلردن مرکب اولان آسیا اقوام شمالیه سی دنیانک هرجهته یایلدقلری کی جنوبه دوغری دخی ایتشلردر. فقط جنوبه دوغری اینلر مدنیتک مؤسساری اولان اقوام مختلفه جنوبیه سی و آسیا السنه قدیمه ادبیه سیله یونانی،

[۱] اسکی تورکده (کیر) کری و آرقه و (من) ویا (مان) آدم دیمکدر.

[۲] جنوبی معناسنه اولان بوکله افغان قوم ولساتی دخی اشعار ایدر.

لاتین واورپا ائسنہ حاضرہ سنک اساسلرینی احضار ایله مشلردر. اوروپا لیلر بولسا نلردن تورکجه ایله لسان عربی بی اخراج ایدهرک دیکرلرینک کافه سنه (هند واوروپا لسانلری) نامنی ویرمکده درلرکه بو تعبیر اصلا دوغری دکدر . السنه مذکورہ نیک اک موافق واک صحیح اولان اسم مشترکی (عرق ایض لسانلری) در . عرق ایضه منسوب بالجمله ملل واقوامک لسانلریله توزکجه بیننده کی مناسبات مقاله منرک لسان قسمنده عریض وعمیق بیان ایله جکدر .

مقاعد ارطاز عربیہ فریضی

انور

حیات ایچون تعاون

— محترم مہرول نوری بک —

استاد محترم حسین رحمی بک طرفندن واقفانه وعاملانه بر صورتده بسط وتشریح بیوریلان « مجادلہ حیات » نام مقاله استادانه لرینه جواباً طرفکزدن یازیلان « حیات ایچون ائتلف » نام کزیده مقاله کزک یانی صیرہ شو « حیات ایچون تعاون » مقاله سنکده یولنسنه مساعده بیوریلورمی؟ مطلق صورتده ، حیات ایچون مجادلہ بی قبوله طرفدار اولانلرک اک برنجی دستورلرنده چوق دفعه دتیلیورکه ، طبیعت بی آماندر . زیرا هدف وغایه سنه وصول ایچون غوغایه ودیدیشمه به مراجعت اتمش وایدہ کلکده در . بوايسه بالطبع ضعيفلرک ، آریقلرک وغیر مساعدلرک محو وهلا کنی بادی اولیور . اگر جهان تاریخی اوقوبه جق اولور ایسه ک جنک وجدال حکایه لرینی کورورز . بزه وغا میدانلرنده ومختلف معرکه کرده خاک ایله یکسان اولمش موتارک ، مدنیتلرک نه قدر اولدیغنی وهانکی ممالک استیلا ایلدیکنی وهانکی قطعہ نیک آلتوب ویرلدیکنی وهانکی شہرلرک یغما واحراق ایلدیکنی نقل وتعداد ایدر . او درجه ده که بڑه یقین اولان «سریخ» سیارده سی سکاندن بری بزم تاریخ کتابلریتی قاریشدیزوب اوقودقدنصره ستارده من سکانک بی امان لاینقطع بوغوشمه لرینی ویکویکیرینک قاتی ایچمه لرینی کورہرک بشقه برایش کورمه مش اولدقلرینه حکم ایدر وبالنتیجه ستارده من سکانی حقنده واقع اولان بو حکم اودرجه برغلط رؤیتله اعطا ایدلش اولورکه «سریخ» سکانک معذور کوروللرینی انتاج ایدر .

اصل قباحت جهان مورخلرینک دره . وقایع فجیعه تاریخیه بی بتون تفصیلاً تیله تدقیق وتبع ایدهرک ، نوع بشر ایچون عظیم انقلابانه بادی اولان مؤسسات خیریه نیک تأسیسی ومثلا صنایع وفنونک ، ادیان واجتماعیاتک ترقیسی ایچون هر مملکتده جمعیتلر تشکیلنی ونوع بشرک انکشاف وتکاملی ایچون مؤثر برچوق کشفیات واختراعاتی ونهایت ساکن الغار اولان اجداد منرک تدریجاً حال حاضر انسانی